

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка
Природничий факультет
Кафедра географії та методики її викладання

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ПТК
(НА ПРИКЛАДІ РІЧКОВОГО БАСЕЙНУ АКРИ)»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи Geol-M19z
спеціальності 014 Середня освіта (Географія)
за освітньою програмою Географія
Полюк Наталія Іванівна

Керівник:

Чернюк Г. В., кандидат географічних наук, доцент

Рецензент:

Лісовський А.С., кандидат географічних наук

Кам'янець-Подільський – 2020 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1.РОЗДІЛ. Теоретико-методологічні основи дослідження ландшафту річкового басейну.....	5
1.1. Основні теоретичні поняття.....	5
1.2.Методика дослідження річкового басейну.....	6
2.РОЗДІЛ.Фактори формування ландшафту річкового басейну.....	11
2.1. Літогенні фактори.....	11
2.1.1. Географічне положення і рельєф.....	11
2.1.2. Геологічна будова.....	13
2.2. Гідрокліматогенні фактори.....	21
2.2.1. Кліматичні умови.....	21
2.2.2. Річкова сітка.....	24
2.3.Біотичні фактори.....	26
2.3.1. Рослинний покрив.....	26
2.3.2.Тваринний світ.....	28
2.4. Ґрунтовий покрив.....	29
2.5. Ландшафтна структура території.....	32
3 РОЗДІЛ. Господарське використання ПТК досліджуваної території.....	48
3.1. З історії заселення території.....	48
3.2. Сучасна структура землекористування.....	49
4 РОЗДІЛ. Шкідливі процеси природно-географічного басейну.....	55
5РОЗДІЛ. Дослідження назв приток басейну річки Акри та гідрологічна схема.....	62
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72

Вступ

За останнє століття на значній території Землі пройшли небажані зміни в структурі і функціонуванні багатьох природних систем.

Впливаючи на природу, людина змінює обличчя планети, порушує біогеоценози, перетворює природні ландшафти.

Небезпечні зміни проходять в атмосфері. Рослинність світу, яка щоденно виділяє в атмосферу біля 400 млрд. тонн кисню вже не в стані компенсувати його витрату.

Антропогенні порушення в природі створили загрозу парникового ефекту, порушення озонового шару.

Не в кращому стані знаходяться водойми нашої планети, щоденно зменшується вміст гумусу у ґрунті, гострою стала проблема пестицидів.

Середовище нашого життя географічна оболонка – являє собою цілісну систему. В ній все взаємопов'язано. Тому забруднення і інші порушення природи в одному місці обов'язково відбиваються на інших територіях і на інших компонентах оточуючої природи.

Погіршення навколишнього середовища прийняло глобальний характер. Тому боротися з цією загрозою треба всім країнам, всім народам, розглядати охоронне ресурсозберігаюче природокористування як систему ведення господарства, яка передбачає науково обґрунтоване і технологічно досконале, екологічно і економічно виправдане невиснажливе використання природних ресурсів, при якому забезпечується розширене відтворення ресурсів, а також охорона ландшафтів та їх окремих компонентів від антропогенного впливу в різних формах. Господарська діяльність при цьому повинна базуватись, в першу чергу, на оцінці кількості, якості і допустимих рівнів використання ресурсів, а також на результатах ресурсного балансу з тим, щоб не допустити перевитрат того чи іншого ресурсу.

Значна робота по охороні природи проводиться і в нашій країні. Прийняті законодавчі акти, які регулюють земельні, водні, лісові, мінеральні відносини,

закони про охорону атмосферного повітря, про охорону і використання тваринного світу і інші.

Особлива роль у справі охорони природи належить науці. Перспективним в цьому напрямку є використання досягнень ландшафтознавства.

М.А.Солнцев сказав, що «всяке добросовісно виконане ландшафтне дослідження, навіть, невеликої території являє собою велику наукову цінність» (Солнцев, 1970).

Враховуючи актуальність даної проблеми, об'єктом дослідження вибрана територія басейну річки Акри. Для того, щоб отримати ясну картину про стан висотних місцевостей ПТК, в яких розміщене село Акрешори.

У розділі «Теоретико-методологічні основи дослідження ландшафту річкового басейну» викладені основні положення теорії ландшафтознавства та методичні прийоми ландшафтних досліджень для цілей охорони природи.

У другому розділі дається характеристика ландшафтотворчих факторів досліджуваної території: геологічна будова, рельєф, клімат, внутрішні води, біотичні компоненти, ґрунтовий покрив.

У розділі «Господарське використання ПТК досліджуваної території» проводиться характеристика висотних місцевостей басейну річки Акри, аналізується сучасний стан їх господарського використання.

У четвертому розділі «Шкідливі процеси природно-географічного річкового басейну» вказується на фактори, які негативно впливають на досліджувану територію.

Виходячи з дослідження назв приток басейну річки Акри розроблена гідрологічна схема, яка розглядається у п'ятому розділі.

Висновки

Життя і творча діяльність людини проходить в умовах тих чи інших ландшафтів. Господарський вплив людини на природу - це вплив її на ландшафт. Тому охорона природи це є охорона ландшафтів і в цілому всієї ландшафтної оболонки Землі.

Враховуючи важливість ландшафтних досліджень для цілей охорони природи, навіть на невеликих територіях, мною проведено дослідження ландшафту басейну річки Акри. Завдяки опрацюванню літературних і фондових матеріалів, можна зробити висновки, що у зв'язку із значними антропогенними змінами в навколишньому природному середовищі, які призвели до порушення стабільності екосистем і розвитку негативних екологічних процесів, виникає питання, чи може суспільство зберігати оптимальне навколишнє середовище і що потрібно для цього? Висновок наступний, що можливо, за умови виконання вимог основного екологічного закону: людина може змінювати хід процесів розвитку природи до певної межі, перехід за яку обумовлює незворотні зміни затрати на ліквідацію яких перевищують ту користь, яка одержана внаслідок перетворення природи. Тому необхідно встановити межі стійкості природи до антропогенного навантаження і визначити рівні можливого використання природних ресурсів

В результаті ландшафтних досліджень з'ясована вся різноманітність природних умов території басейну річки Акри і її околиць. На досліджуваній території виділяються три висотних місцевості, які складаються із системи стрій і урочищ: круто-схилове лісисте низькогір'я (3 стрії і 23 види урочищ), полого-схилове розчленоване лісисте низькогір'я (1 стрія і 10 видів урочищ) і терасовані днища річкових долин (1 стрія і 2 види урочищ).

Басейн річки Акри в більшості займає висотну місцевість розчленованого лісистого низькогір'я.

В результаті інтенсивної господарської діяльності на даній території мають місце різні природні та антропогенні процеси. В лісах є наявність шкідників і хвороб, що пов'язано з вітровалами і буреломами. В урочищах крутих і пологих схилів висотних місцевостей круто-схилового низькогір'я активізуються зсувні явища. Урочищам висотної місцевості терасованих днищ річкової долини притаманні явища розмиву (заболочення) і бокової ерозії.

Одержана інформація створює передумови для подальшого ландшафтного контролю та розробки рекомендацій з раціонального використання і охорони геокомплексів: санітарне очищення і благоустрій урочищ, в яких розташовані населені пункти; створення захисних лісосмуг уздовж доріг і водних об'єктів; застосування протиерозійної агротехніки в урочищах спадистих схилів, що використовуються як орні землі; поверхнєве поліпшення лук в урочищах днищ річкової долини, закріплення берегів; вживання заходів, спрямованих на знищення вогнищ лісопатологічних явищ, санітарне розчищення вітровалів і буреломів у лісових урочищах та інші.

*Дзвенить гірська дорога, як струна,
і під колеса стелить кілометри.
до тихого гуцульського села,
де пам'ятник Шевченкові у центрі.*

*Побігла Акра. В сьогоднішня
воскреслі води понесла.
Стоїть Тарас і в зір вогнений
вбирає крапельки тепла.*

М. Ризуняк

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атлас. Геологія і корисні копалини України. М аспт.1:5000000. – Київ: НАНУ України, 2001, - 252 с.
2. Атлас Івано-Франковської області. - М., 1990, - 33 с.
3. Вишневецький Й.Я., Міллер Г.П., Третяк О.А. Структура і деякі риси динаміки ландшафту Ясинської улоговини. Питання географії Українських Карпат // Географічний збірник. - Вип. 9. - Вид-во Львів. ун-ту, 1969, - 18 с.
4. Габорак М.М. Гідронімія Івано-Франківщини// Етимологічний словник-довідник.-Івано-Франківськ, 2010, -564 с.
5. Генсірук С.А. Ліси Українських Карпат та їх використання. - Київ, 1964, - 424 с.
6. Генсірук С.А. та ін. Лісові ресурси України їх охорона і використання. - Київ, Наукова думка, 1973, - 526 с.
7. Географічна енциклопедія України. – Т. 1-3. Київ: УРЕ. 1989, 1990, 1993.
8. Геренчук К.І., Кукурудза С.І. Методика середньомасштабного природного районування// Вісник Львів. ун-ту, - 1976, - Вип. 10, 3-6 с.
9. Геренчук К.І., Раковська Е.М., Топчієв О.Г. Польові географічні дослідження. - Київ: Вища школа, 1975, - 248 с.
10. Глушко В.В., Круглов С.С. Геологічна будова і горючі копалини Українських Карпат. - Москва: Недра, 1971, - 370 с.
11. Грабовецький В. Ілюстрована історія Прикарпаття. - Івано-Франківськ: Нова зоря, 2003 – т. 2. 3 першої половини 17 ст. до кінця 18 ст. – 452 с; т.3. Тисячолітній літопис Гуцульщини.– 2004, – 463 с.
12. Гуцульщина. Історико-географічне дослідження./Арсенич П., Базак М., Болтарович З. та ін. – К.: Наукова думка, 1987, – 471 с.
13. Данилюк А. Український національний ландшафт// Український ліс. – 1993, №4, С. 59-60.
14. Енциклопедія українознавства. – Т 3. – Львів, 1994. С. 956.
15. Історія Гуцульщини. т. 4./ Під редакцією Домашевського М./ - Львів: Логос, 1999, – 576 с.
16. Історія Гуцульщини. т. 5./ Під редакцією Домашевського М./ - Львів: Логос, 2000, – 624 с.
17. Койнов М.М. Природа Станіславської області. - Львів: Видавництво Львів. університету, 1960,- 326 с.
18. Коротун І., Коротун Л., Коротун С. Природні ресурси України. – Рівне, 2000, - 192 с.
19. Кравчук Я. Геоморфологічне картографування: Навч. посібник. – Львів, 2006, 176 с.
20. Кияк Г. С. Рослинництво. – Київ: Вища школа, 1971, - 451 с.
21. Лаврук М. Гуцули Українських Карпат. – Львів: ЛНУ, 2005, – 288 с.
22. Лящук Б. Ф. До геоморфологічного районування Покутсько-Буковинських Карпат. – Вісник, Львів. Університету, сер. Географ. - №4. – Львів, 1966, - 124 с.
23. Маринич О.М. та ін. Фізична географія Української РСР. - Київ: Вища школа, 1982, - 208 с.

24. Марчук М.Ю. Нові підходи до історії заселення Акрешор. Газета «Освітнянський вісник» №1(41). 31.01.1998 р.
25. Мельник А.В. Ландшафтний моніторинг. - Київ, 1993, – 152 с.
26. Мельник А.В., Шубер П. М., Третяк А. А. Оцінка і прогноз в системі ландшафтного моніторингу// Сучасні географічні проблеми України - Київ, 1990, – 56 с.
27. Міллер Г.П. Польове ландшафтне знімання гірських територій. - Київ, 1996, - 168 с.
28. Населені пункти Косівщини. Довідник./ Упорядник Пелипейко І. – Косів: Писаний Камінь, 1995, – 112 с.
29. Національний атлас України. – Київ: Державне наук. виробниче підприємство «Картографія», - 2007.
30. Основи методики земельного кадастру гірських районів /на прикладі Українських Карпат/ Топчієв А. Г., Костюченко А. В., Яцюк З. Й. та ін. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1966, - 90 с.
31. Пелипейко І.А. Мій рідний край. - Косів: "Писаний камінь", 1998, - 180 с.
32. Пелипейко І.А. Населені пункти Косівщини. - Косів " Писаний камінь", 1995, -112 с.
33. Пелипейко І.А. Пам'ятки природи Косівщини. - Косів: "Писаний камінь", 1994,- 96 с.
34. Петлін В. Ландшафтно-екологічна експертиза: Навч. посібник. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2005, - 236 с.
35. Природа Івано - Франківської області./ За ред. Геренчука К.І. - Львів, - Вища школа, 1973, - 160 с.
36. Подзін В. О., Підпалый І. Ф. Рекомендації по експлуатації осушувальних систем в західних районах України. – Львів, 1970, -18 с.
37. Посібник карпатського лісівника/ Під ред. П. І. Молоткова. – Ужгород: Карпати, 1980, - 336 с.
38. Природа України та її охорона. – Київ, Політвидав України, 1975, - 302 с.
39. Природа Українських Карпат / За ред. Геренчука К.І. - Львів: Видавництво при Львівському університеті, 1968, - 293 с.
40. Приходько М.М. Екологія і оптимізація природокористування Івано-Франківської області. – Івано-Франківськ, 1996, - 138 с.
41. Руденко В., Трофимчук О. Український природно-ресурсний потенціал. Серія оцінкових картосхем. Ч. 2.- Київ: УІНС, 2000, - 186 с.
42. Соколовський І. Л. Закономірності розвитку рельєфу України. – Київ, Наукова думка, 1973, - 216 с.
43. Старожитності Косівщини. Історичні нариси./ Бандерівський М., Мацкевий Л., Мацюк О., Сіреджук П. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997, - 132 с.
44. Стецюк В., Ковальчук І. Основи геоморфології: Навч. посібник. – Київ: Вища школа, 2005, - 495 с.
45. Ситник К. М., Стойко С. М. Наукові основи організації біосферних заповідників України// Вісник АН УРСР. -1984, №2, С. 80-86.
46. Сучасна динаміка рельєфу України/ За ред. В. Палієнко. – Київ: Наукова думка, 2005, - 266 с.
47. Хрестоматія з Гуцульщинознавства. / Упорядник Лосюк П. – Косів: Писаний Камінь, 2001, - 656 с.

48. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Акрешори>
49. [kosiv.org.ua](#) › [index.cfm](#) › [villages.akreshory](#)
50. [kosiv.life](#) › [village](#) › [view](#)
51. [evrika.if.ua](#) › ...
- 52.. [www.kosivart.com](#)